

Stig Åhs en socialt engagerad politiker

Leif Stenberg

Leif Stenberg är journalist och författare.

Kontakt: leif.a.stenberg@telia.com

Denna konferens är utformad i Stig Åhs anda. Han avled i vintras. Stig Åhs var sekreterare vid Folksam's sociala råd och Folksam's vetenskapliga råd, i den rollen var det han som var ansvarig för att snart sagt varje bok av socialpolitisk betydelse från slutet av 60-talet och flera decennier framåt gavs ut. Det var litteratur, även skönlitterär sådan och många filmer, som i hög grad kom att påverka de socialpolitiska besluten. I den rollen kom Socialmedicinska institutionen vid Karolinska institutet att bli en av hans viktigaste samarbetspartners.

Det var i den rollen som Stig möjliggjorde att ”Den ofärdiga välfärden” gavs ut under andra hälften av 60-talet med Gunnar Inghe, professor i socialmedicin och Gunnars fru Maj-Britt, som författare. Det var under 60-talet när alla trodde att välfärdssamhället

var färdigutbyggt, att allt var guld och gröna skogar. Inventeringen visade att det fanns kvar stora vita fläckar - människor som levde i fattigdom. Boken gavs ut i över 50.000 exemplar. Den blev en alarmklocka som visade att nöden fortfarande var stor bland många - pensionärer, långtidssjuka, människor som levde på socialbidrag, hemlösa och många andra grupper.

Mottagandet blev mycket gott och resulterade i tusentals studiecirklar över hela landet där man diskuterade hur framtidens välfärdssamhälle skulle utformas, så att alla blev insläppta. Hur skulle de vita fläckarna minska och helst upphöra? Det var socialmedicin med stort S, vilken gav kunskap och verktyg som kom att påskynda de politiska besluten som gällde allt från kriminalvårdens humanisering och mentalsjukhusens nedläggning till

bostadsbyggande, jämlikhet och jämställdhet.. Det var socialmedicin som medverkade till att utvecklingen gick åt rätt håll, att allt fler fick det bättre.

Det var så Stig verkade utifrån sina olika plattformar - inte minst den som politiker där han var verksam på alla nivåer - alltid med ett underifrånperspektiv, en realpolitiker av bästa märke Även den sanning som gällde för dem som av olika skäl hamnat utanför måste finnas med i finrummen och de beslutande församlingarna för att besluten som togs skulle bli goda. När deras verklighet kunde ges legitimitet av socialmedicinsk och annan forskning blev argumenten än starkare för att driva förändringar den politiska vägen.

När välfärdsutvecklingen började gå åt fel håll, vid slutet av 80-talet, återupprepade Stig ”Den ofärdiga välfärden”, det var då han tog kontakt med mig och Leif Svanström, professor vid socialmedicinska institutionen.

Trots en allmän välståndsutveckling i Sverige visade de allt färre rapporterna som togs fram om grupperna som levde i samhällets utkanter att de inte fått del av den allmänna välfärdsutvecklingen. För vissa grupper hade situationen förvärrats – för att citera Love Almquist ”När det regnar manna saknar den fattige sked”.

Idag finns det mörka fläckar på välfärdssamhället, men även några ljusa punkter. Jag vill ge er ett sådant exempel. Man kan svara mot hemlösas behov på många och oväntade sätt. I Umeå, där jag delvis är verksam, har kommunen i samarbete med Folkandvården i Västerbotten erbjudit

samtliga hemlösa tandvård. Det arbetet var inspirerat av en pilotstudie som Stig Åhs tog fram tillsammans med bl. a. Jan Halldin och Lars Fritiof, det gjordes vid Socialmedicinska institutionen. Bland annat frågade man de hemlösa vad de själva ville ha hjälp med, det visade sig vara tänderna. Som ett resultat av studien har det bildats ett ”Nätverk för hemlösas tandhälsa” som nu finns från Malmö i söder till Umeå i norr. Några gånger om året möts nätverkets medlemmar för att utbyta erfarenheter om hur man tar sig förbi hindren så att hemlösas tandhälsa förbättras och hur det kan bli början till nya liv, för då behövs även annan vård, bostäder och mycket annat.